

Tidsskrift for
kulturhistorie og
lokalhistorie
Udgivet af
Dansk historisk
Fællesforening

fortid og
nutid

1990

FORTID OG NUTID 1990

Udg. af Dansk historisk Fællesforening, Landsarkivet for Sjælland m.m., Jagtvej 10, 2200 København N.
Redigeret af landsarkivar Dorrit Andersen, Landsarkivet for Fyn.

Tryk: AiO-Tryk as

Udgivet med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd og Kulturministeriet.

ISSN 0106-4797

**Universitetsbiblioteket
Amager
København**

Rc 10886-3

D.2 1.317

Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in HISTORICAL ABSTRACTS and AMERICA: HISTORY AND LIFE.

Indhold

Artikler

Beck, Musse: Folketællingen 1801 på Mandø	97
Christensen, P. Rønn: En bolskiftet landsby. Vangede, Gentofte sogn, Søkkelund herred, Københavns amt	268
Fode, Henrik: Brug toldarkiverne. Her især fra det 19. århundrede – en kildegroupe til næsten alt	171
Fritzboeger, Bo: Ældre danske skovtaksationers tolkning og anvendelse til belysning af skoves størrelse	126
Furdal, Kim: Fod under eget bord	249
Henningsen, Lars N.: Flensborg i magtens korridorer. Lobbyvirksomhed under enevælden	15
Jensen, Jørgen Elsø: Danske middelalderbyer. Middelalderlig byplanlægning i Danmark	233
Knudsen, Pernille Ulla: Hvad lagde de særlig mærke til? Om brugen af publikumsundersøgelser i museumsarbejdet	144
Kragelund, Minna: Sømmelige piger. Håndarbejdsundervisning og bevidsthedsdannelse	205
Thestrup, Poul: Folketællingers kvalitet – et absolut eller relativt begreb?	111
Wingender, Nete Balslev: »... Et prægt af venlig alvor ...« Åndssvageanstalten Gl. Bakkehus	1

Debat

Lars M. Banke: Museernes forpligtelser over for offentligheden og forskningen – om rækkevidden af museumslovens § 2	282
---	-----

Steen Busck: Historiefaget ved indgangen til 1990'erne	157
Tyge Krogh: Svar på tiltale	29

Anmeldelser

Arkivalier vedrørende Københavns tekniske styrelser (Poul Thestrup)	34
Arkivarer skriver breve. En antologi 1882–1959 ved Hans Kargaard Thomsen (Jens Holmgaard)	56
Bjørnvad, Anders: Hjemmehæren. Hovedtræk af det illegale arbejde på Sjælland og Lolland-Falster 1940–1945 (Aage Trommer)	46
Bønderfrigørelse. Dansk landbrug i fortid, nutid og fremtid (Per Grau Møller)	160
Bruhn, Verner: Kirkeliv i Esbjerg (Dorrit Andersen)	228
Christoffersen, Knud B.: Banen sætter spor. Frederikssundbanen 1879–1989 (Steen Ousager)	46
Da de 10 blev til 1 – sognerådsarbejdet set med sognerådsmedlemmernes øjne (Harry Christensen)	227
Damgaard, Helle og Per Grau Møller: Huse og husmænd i fortid og nutid (Poul Thestrup)	32
Danmarks Kirker. Holbæk amt (Margit Mogensén)	164
Danmarks Kirker. Ribe amt (Verner Bruhn)	53
Danske kortsamlinger. En guide (Dorrit Andersen)	291
Daugaard, Poul: Andelsmanden Severin Jørgensen (Poul Thestrup)	59
Det som svarte seg best. Studier i økonomisk historie og politikk (Poul Thestrup)	220

Dit Århus. Festskrift til Gunner Rasmussen (Jørgen Thomsen)	52	Hornby, Ove: »Ved rettidig Omhu...« Skibsreder A. P. Møller 1876–1965 (Søren Eigaard)	295
Dragsbo, Peter: Forstæder i Esbjerg 1900–1960 (John T. Lauridsen)	53	Hvidberg, Ena og Hannelene Toft Jensen: Nordvestegnen – fra bondeland til bylandskab (Peter Dragsbo).	44
Draiby, Ejvind: Gamle danske milepæle (Poul Thestrup)	220	Hägstad, Arne: Vægte og lodder (Poul Thestrup)	217
Dübeck, Inger: Fra gammel dansk til ny svensk ret (Jens Chr. V. Johansen)	38	Hæstrup, Jørgen: Vildnis og »Grundtvigsplan«. Om finansieringen af modstandsbevægelsen (Hans Sodemadsen)	220
Dyrekøbte Erfaringer. Overretssagfører Otto Fabricius' Erindringer (Sigurd Rambusch)	170	Højrup, Ole: Sejlskibskaptajn (Erik Gøbel)	57
Ebeltoft arkiverne 1842–1970 (Poul Thestrup)	35	Højrup, Ole: Skibsfører og skipper (Erik Gøbel)	57
Ehlers, Søren (red.): Historie og lokal-samfund. En håndbog i formidling (Erik Hansen)	290	Illustreret Tidende. Illustrationer af danske lokaliteter (Margit Mogensen)	36
Fink, Troels: Landsbyfællesskabet i Rinkenæs (Per Grau Møller)	167	Jansen, Henrik M.: Elvira Madigan og Sixten Sparre (Margit Mogensen)	50
Frederiksen, Niels: Sønderho (Lars N. Henningsen)	166	Jensen, Hannelene Toft. Se: Hvidberg, Ena	44
Fru Kirstens børn (Knud J. V. Jespersen)	218	Johansen, Hans Chr.: Industriens vækst og vilkår 1870–1973 (Peter Dragsbo)	40
Fussingø (Margit Mogensen)	226	Johansen, Hans Chr. og Poul Thestrup: Odensejendomme før 1884 (Harry Christensen)	223
Gejl, Ib: Indenfor snorene (Poul Thestrup)	41	Jonasen, Otto: Drejød (Dorrit Andersen)	224
Glamann, Kristof: Bryggeren. J. C. Jacobsen på Carlsberg (Sigurd Rambusch)	230	Jørgensen, Rigborg: Børn af arbejderklassen (Annette Wassström)	58
Gregersen, H. V.: Reformationen i Sønderjylland (Grethe Jacobsen)	36	Kampp, Aa. H.: 10 søskendes erindringer (Holger Rasmussen)	57
Grelle, Henning: Arbejderbevægelsen i Lyngby-Taarbæk 1888–1988 (Jens Engberg)	44	Karmak, Kim: Laug og zunftighed (Thomas Bloch Ravn)	164
Görlitz, Kim og Ole Hoffmann: Djævelen i kroppen – Synden i hjertet (Jens Chr. V. Johansen)	38	Kirkeordinansen 1537/39 (Grethe Jacobsen)	37
Harsberg, Vibeke: Træk af den sønderjyske industris udvikling 1850–1864 (Peter Dragsbo)	40	Kongelig Hoffotograf Peter Elfelt – en billedkavalkade (Jørgen Thomsen)	42
Henningsen, Henning. Se: Pods, Annegret.		Kustbygd i förändring (Poul Thestrup)	33
Hoffmann, Ole. Se: Görlitz, Kim.		Landsarkivet for Sjælland m.m.: Diverse registraturer over kommunearkiver og skolearkiver (Birgitte Denroth-Schou)	221
Hofman (Bang), Jacob Aall: Odense amt beskrevet 1843, bd. I (Poul Thestrup)	222	Lauridsen, Finn H. (red.): For ethvert hjem. Århus i avisannoncer 1900–1960 (Knud Holch Andersen)	165
Holtse, Lisbet: En fynsk hjulmagers dagbog 1813–1833 (Margit Mogensen)	296		

Lichtenberg, Hanne Honnens de: Tro – håb & forfængelighed (Margit Mo- gensen)	217	de tidligere hertugdømmer Slesvig og Holsten (Margit Mogensen)	54
Lærerstand på Langeland (Søren Eh- lers)	228	Poulsen, Gert. Se: Tvede-Jensen, Lars.	
Madsen, Otto og Anders Monrad Møl- ler: Odense Toldkammers historie 1632–1988 (Gitte Lundager Raus- gaard)	48	Porsmose, Erland: Naturens sang – menneskets kår. Hverdagsliv foto- graferet af Lars Rastrup 1885–1925 (Poul Thestrup)	50
Møller, Anders Monrad. Se: Madsen, Otto.		Prange, Knud: Lokal Historie (Knud Holch Andersen)	31
Møller, Per Grau. Se: Damgaard, Helle.		Prange, Knud: Mit navn er Jensen (Vagn Dybdahl)	169
Mørch, Søren: Danskernes billeder før fjernsynet (Vagn Dybdahl)	164	Register til Sønderjyske Årbøger 1889– 1988 (Per Grau Møller)	169
Noack, Johan Peter: Det danske mind- dretal i Sydslesvig 1920–1945 (Erik Stenz)	293	Scandinavian Atlas of Historic Towns, 5, Denmark, Stege 1500–1950 (Hen- rik Fangel)	291
Olesen, Bodil: Et kvarter og dets men- nesker. Bolig- og livsformer gennem 100 år. Frederiksbjerg Øst, Århus (Peter Dragsbo)	51	Scharling, Suno: Min slægt. Hvordan – Hvornår – Hvorfor? (Dorrit Ander- sen)	295
Oversigt over Københavns kommunes arkivalier 1858–1908 i Københavns stadsarkiv (Birgitte Dedenroth- Schou)	222	Skak-Nielsen, Luise: Alle kender Blå- gårdsgade (Peter Bondesen)	43
Pedersen, Finn Stendal: Den ulige fri- hed. Studier i myten om stavns- båndsløsningens betydning (Per Grau Møller)	161	Skou, Helga: Når bægeret er fuldt! En landarbejderkvindes livshistorie fra årene 1915–1960 (Dorrit Andersen) .	297
Pedersen, Morten Hahn: Fanø i sejl- skibstiden (Lars N. Henningsen) . . .	166	Skriver, Jens: Traktor i Danmark (Poul Thestrup)	55
Pedersen, Morten Hahn og Holger Munchaus Petersen: Prinsen og Prinsessen – to storsejlere fra Fanø (Lars N. Henningsen)	166	Stilling, Niels Peter: 14 malerier fra Søllerødeggen (Margit Mogensen) . .	45
Petersen, Esther: Fra kald til fag – kam- pen om statsautorisation (Birte Broch)	163	Sverrild, Poul (red.): Folkets arkiver. Sammenslutningen af lokalhistoriske arkiver 1949–1989 (Peter Seeberg) . .	217
Petersen, Holger Munchaus. Se: Peder- sen, Morten Hahn.		Sørensen, Svend Falkner: Faneflugt? Danskindede soldaters flugt fra tysk krigtjeneste 1914–18 (Bent Blüdni- kow)	168
Vilhelm Petersen – en glemt guldal- dermaler (Peter Bondesen)	229	Thalund, Henning: Fynske kirkeskibe (Margit Mogensen)	54
Plov, Christine: Lærerhjem og lærerin- deliv. Erindringer fra Sønderjylland 1871–1920 (Dorrit Andersen)	297	Thestrup, Bent. Se: Udsholt, Oscar.	
Pods, Anngret og Henning Hen- ningsen: Kirkeskibe – i Danmark og		Thestrup, Poul. Se: Johansen, Hans Chr.	
		Tvede-Jensen, Lars og Gert Poulsen: Aalborg under krise og højkonjunk- tur fra 1534 til 1680 (Knud J. V. Jespersen)	224
		Udsholt, Oscar og Bent Thestrup: Re- erslev sogns historie (Margit Mogen- sen)	47
		Ung i Århus. Tredje samling (Peter Dragsbo)	52

Vonsild-Dalby Tillysningsbog 1678– 1683 (Jens Chr. V. Johansen)	39	Dansk historisk Fællesforenings års- møde i Middelfart 1989	60
De kulturhistoriske museers årsskrifter 1989. En oversigt. Af Margit Mogen- sen	298	En kommentar om kvaliteten af 1801- folketællingen. Ved Musse Beck	232